

การพัฒนาชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อ
เสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับ
พนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
ในจังหวัดสมุทรปราการ

A Development of an Integrated Training Package Based on
Buddhist Psychology for Reinforcing Moral Behavior on
Public Mind (MBPM) for Employees of
Small and Medium Enterprises (SMEs)
In Samut Prakan Province.

พลพจน์ เชาว์วิวัฒน์*

Polpojna Chaowiwat

พระมหาเฟื่อน กิตติโสภโณ (เฉลิมจาน)**

Phramaha Phuen Kittisobhano (Chalermchan)

เรียม ศรีทอง***

Riam Srithong

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ph.D. Candidate Doctor of Philosophy (Buddhist Psychology)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Asst.Prof.Dr., Thesis Advisor

*** รศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Assoc.Prof.Dr., Thesis Advisor

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดสมุทรปราการ 2) เปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงานที่เข้าอบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม 3) เปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้ชุดฝึกอบรม 4) ศึกษาความคงทนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง 30 วัน และ 5) ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานกลุ่มทดลองที่มีต่อชุดฝึกอบรม ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อพิจารณาชุดฝึกอบรมฯ จำนวน 19 คน ประชากรในการวิจัยทั้งหมดเป็นพนักงานจำนวน 80 คน สุ่มอย่างง่าย 40 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแล้วสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ ประเด็นคำถามในการประชุมสนทนากลุ่ม ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา แบบประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะได้ค่าความเชื่อมั่นโดย Cronbach's Alpha เท่ากับ .๙๓ และแบบสอบถามความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการทดลองใช้ค่าสถิติค่าที (t-test) และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้หลักการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะที่บูรณาการไตรสิกขากับหลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่มที่เน้นการมีส่วนร่วมทางกาย ทางอารมณ์ ทางความคิดและทางสังคม ภายใต้กระบวนการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ 5 ขั้นตอน และใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สำคัญ ประกอบด้วย บรรยากาศ แหล่งเรียนรู้ ตัวแบบของผู้มีจิตสาธารณะ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดสาระสำคัญในการออกแบบกิจกรรม ชุดฝึกอบรมนี้ประกอบด้วย 10 กิจกรรม ใช้เวลาการฝึกอบรม 49 ชั่วโมง รวม 5 วัน 2) พนักงานที่ได้รับการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) พนักงานกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสูงกว่าพนักงานกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) พนักงานกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะที่วัดทันที และวัดหลังการทดลอง 30 วัน ไม่แตกต่างกัน 5) พนักงานมีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมทั้ง

ด้านเนื้อหาการฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม ระยะเวลาและการบริการ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดฝึกอบรม, พุทธจิตวิทยา, พฤติกรรมเชิงจริยธรรม, จิตสาธารณะ

Abstract

This research has five objectives which are 1) to develop an Integrated Training Package Based on Buddhist Psychology for Reinforcing Moral Behaviors on Public Mind (MBPM) for employees of SMEs in Samut Prakan Province, 2) to compare the MBPM behavior of the experimental SME employees between, before, and after the training sessions, 3) to compare the MBPM between the experimental group versus the controlled group, 4) to study the sustainability of the experimental group after 30 days of training, and 5) to study the overall opinion from the SME employees in the Samut Prakan province toward the training package. This training package was earlier approved by 19 scholars in related fields using a focus group study. Later 40 samples of SME staffs were selected using a simple random method for sampling group out of the total population of 80 employees. Out of this 40 samples, 20 were randomized to be the experimental group, while another 20 became the controlled group. The research methodology used includes the series of question for focus groups, the integrated training package using Buddhist Psychology, the scale of MBPM reliability using Cronbach's Alpha which is equivalent to 0.93, then followed by the quantitative questionnaire towards opinion about the training package. The research statistics were analyzed using mean score, standard deviation, t-test and percentage. The results show that 1) an Integrated Training Based on Buddhist Psychology and developed by the researchers, using the principles of MBPM that the integrated between the Threefold Training (Trisikkha) and principles of the group process focused on engaging the physical, emotional, cognitive, and social. Under the learning process of 5 operating procedure and strategy for Reinforcing MBPM contain important public resources, model of the person who acquires the public mind; including the global and environment change which determine the essence in

พลพจน์ เขาวีวัฒน์/ พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ (เฉลิมงาน)/ เรียม ศรีทอง

designing the activity. This training package consists of 10 activities for the whole training, included 49 hours, for the total of 5 days, 2) the MBPM of SME employees has improved significantly after the training at 0.05 confident level, 3) the MBPM of the experimental group was significantly higher than the controlled group at 0.05 confident level, 4) after 30 days from the training, there was no change in MBPM level of the experimental employees in the follow-up test, and 5) SME employees confirm higher to highest positive opinion towards the training package in all aspects.

Keywords: Integrated Training Package, Buddhist Psychology, Reinforcing Moral Behaviors, Public Mind

บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญของประเทศไทย ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนจึงควรร่วมมือให้การสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีคุณภาพ มีความสุขในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีจิตสาธารณะของบุคคลจะส่งผลดีต่อสังคม มาตรา 38 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 (ราชกิจจานุเบกษา, 2543: 12-13) ระบุให้มีแผนงาน โครงการ กิจกรรม หรือมาตรการ การพัฒนาความรู้ความสามารถของ (SMEs) ด้านต่างๆ รวมทั้งในวรรค (15) ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการด้านอนุรักษ์พลังงาน และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านสุขอนามัย มีความสุขในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีจิตสาธารณะของบุคคลจะส่งผลดีต่อสังคมด้วย

ประทีป จินฉ่ำ (2558: 113) กล่าวว่า สังคมที่ยึดหลักความสมดุลและการพึ่งตนเองเป็นสังคมที่มีคุณภาพ การพัฒนาตนเป็นคนดี คนเก่ง ที่พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และความรับผิดชอบ การมีจิตสาธารณะ มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ จึงเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ ขณะที่ยอดใจ วงษ์มณฑา (2553: บทนำ) มีความเห็นว่า กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมให้บุคคลมีความเป็นปัจเจกสูง ยึดตนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใส่ใจต่อเรื่องของส่วนรวมมองข้ามความสัมพันธ์ และความเกี่ยวโยงถึงกันของสรรพสิ่งรอบตัวไม่ช่วยกันรักษาสัมบัติ สิ่งของ สถานที่ที่เป็นทรัพย์สินสาธารณะ

สภาพการณ์นี้แสดงถึงการขาดจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญของส่วนรวม จึงทำให้สังคมประสบปัญหาต่างๆ มากมาย

ในโอกาสที่ผู้วิจัยเป็นวิทยากรฝึกอบรมของพนักงานของหน่วยงาน (SMEs) ในจังหวัดสมุทรปราการเป็นเวลานาน ได้ทำการศึกษาสำรวจความต้องการและความจำเป็นเบื้องต้นในการพัฒนาองค์การในเดือนมิถุนายน 2559 โดยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารและพนักงานจำนวน 15 คน ทราบว่า มีความต้องการให้หน่วยงานส่งเสริมให้พนักงานมีจิตสาธารณะ โดยเฉพาะ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติ เช่น น้ำ ไฟฟ้า การรักษาความสะอาด การแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูล ตลอดจนการสื่อสารกันด้วยความรักความเมตตาต่อกัน เป็นจำนวนสูงถึงร้อยละ 70 ของความต้องการของสิ่งต่างๆ สอดคล้องกับพิมุก พชรพิชญ์ (2557: 61-62) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการทำงานเป็นทีมของพนักงาน พบว่า พนักงานต้องการให้มีการส่งเสริมความสามัคคี ความมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความต้องการนี้ หมายถึงความต้องการให้มีการส่งเสริมเสริมให้บุคคลในหน่วยงานมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

จากผลการศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาจิตสาธารณะ สามารถดำเนินการได้ด้วยกิจกรรมหลากหลายผ่านการลงมือฝึกปฏิบัติจริงรวมทั้งกระบวนการกลุ่ม และการใช้หลักธรรมแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการกับแนวคิดของจิตวิทยาตะวันตกได้ (เรียม ศรีทอง, 2553: 42,59) ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาและพัฒนาชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดสมุทรปราการ

คำถามวิจัย

1. ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดสมุทรปราการ มีหลักการและกระบวนการสำคัญอะไรบ้าง
2. ลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาระหว่างก่อนและหลังแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการฝึกอบรมต่างกันหรือไม่ อย่างไร

พลพจน์ เขาวีวัฒน์/ พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ (เฉลิมงาน)/ เรียม ศรีทอง

4. ลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองทำการวัดหลังการฝึกอบรม 30 วัน จะแตกต่างจากลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะที่วัดทันทีหลังการอบรมหรือไม่ อย่างไร

5. พนักงานที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดสมุทรปราการ

2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงานที่เข้าฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม

3. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการใช้ชุดฝึกอบรม

4. เพื่อศึกษาความคงทนของลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองหลังการฝึกอบรม 30 วัน

5. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพนักงานกลุ่มทดลองที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา (อยู่ในระยะ R3) จึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

1. พนักงานที่ได้รับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาที่พัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะในระยะหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการเข้ารับการฝึกอบรม

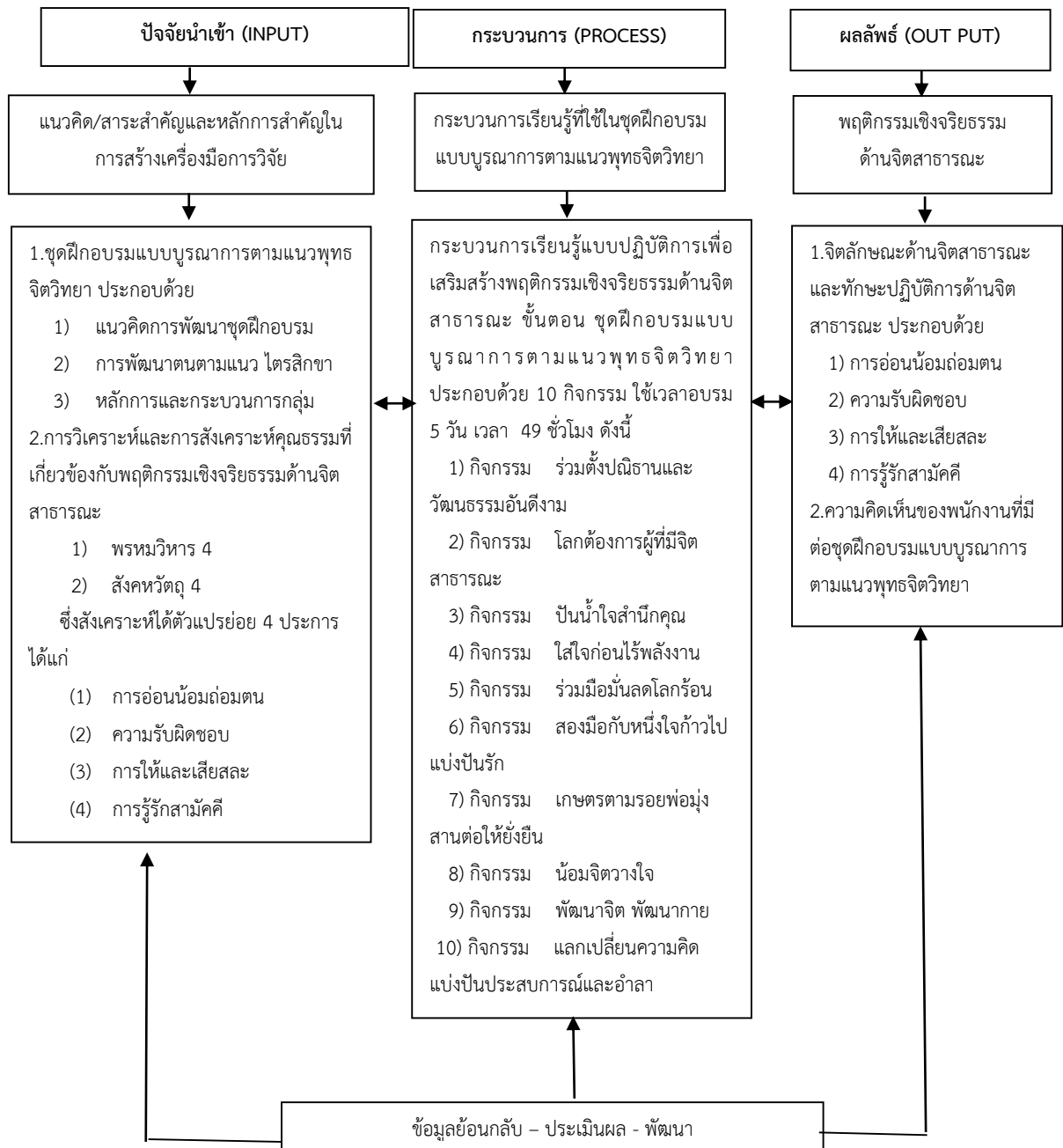
2. พนักงานกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสูงกว่าพนักงานกลุ่มควบคุม

3. พนักงานกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะที่วัดทันทีหลังการทดลองและวัดหลังการทดลอง 30 วันไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

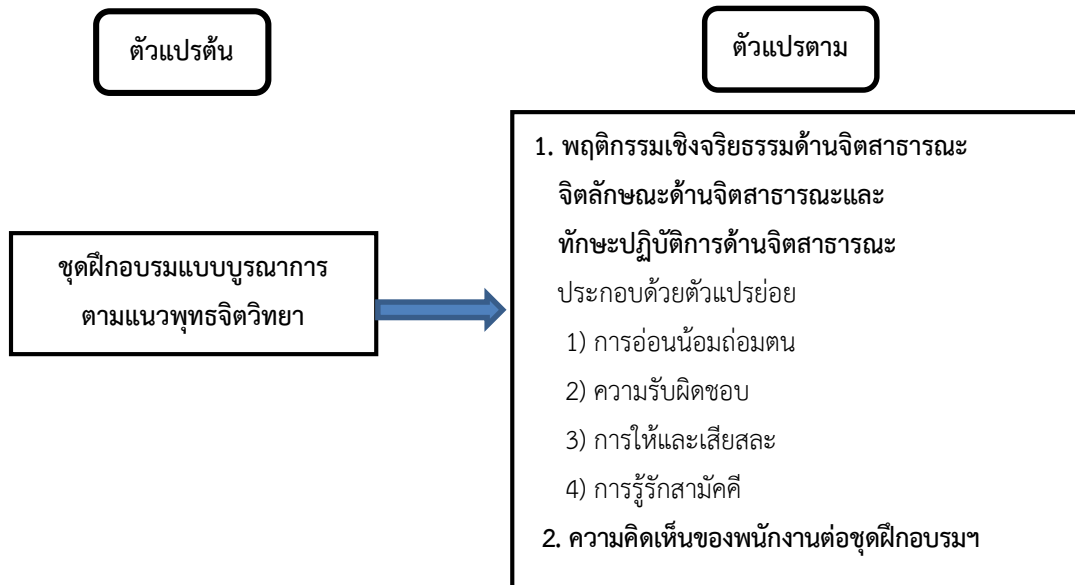
การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดฝึกอบรมวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ได้แก่ พรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ทำให้ได้ตัวแปรย่อยเชิงบูรณาการ 4 ประการ ได้แก่ การอ่อนน้อมถ่อมตน ความรับผิดชอบ การให้และเสียสละ และการรู้จักสามัคคี ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ได้ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา 10 กิจกรรม สำหรับการอบรมพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใช้เวลา 5 วัน จำนวน 49 ชั่วโมง ผู้วิจัยจึงเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงระบบ (System Approach) และการวิจัยเชิงทดลองดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2

พลพจน์ เชาว์วิวัฒน์/ พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ (เฉลิมงาน)/ เรียม ศรีทอง



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงระบบ

ผู้วิจัยขยายขอบเขตการวิจัยในขั้นตอน การศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมฯ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งมีตัวแปรต้นเป็นชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา และตัวแปรตาม คือจิตลักษณะ ด้านจิตสาธารณะและทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ ดังนี้



ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

ผู้วิจัยเสนอการทบทวนวรรณกรรมที่สำคัญ ได้แก่ คำสำคัญ 2 ประเด็น คือ ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับชุดฝึกอบรม ได้แก่ การพัฒนาชุดฝึกอบรม การพัฒนาตนตามแนวไตรสิกขา หลักการและกระบวนการกลุ่มแล้วจึงบูรณาการเป็นชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา รวมทั้งทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลชัย(2551: 72) ซึ่งให้ความหมายชุดฝึกอบรม (Instructional Package) ว่า หมายถึง สื่อประสมที่มีการจัดระบบเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกันกับเนื้อหาเฉพาะเรื่องที่ต้องการเรียนรู้อย่างสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าตาม

วัตถุประสงค์ นอกจากนี้ที่นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์ (2555: 18) ให้ความหมายชุดฝึกอบรมว่า เป็นชุดของสื่อประกอบการฝึกอบรม ที่ได้รับการจัดระบบเพื่อใช้ในการอบรม ประกอบด้วย เนื้อหา วิธีการ และสื่ออุปกรณ์ รวมทั้งการประเมินผล และความเห็นของ สุเทพ หุ่นสวัสดิ์ (2540: 14) ให้ความหมายสอดคล้องกัน โดยระบุว่าชุดฝึกอบรมเป็นระบบการผลิต โดยการนำสื่อประสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่อง ที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมเป็นการจัดระบบการเรียนรู้ด้วยสื่อประสมที่หลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สารสำคัญ แนวคิดสำคัญ สื่อการเรียนรู้ต่างๆ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล

การพัฒนาชุดฝึกอบรมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้หลายประการ ดังนี้ 1) ช่วยกำหนดความพร้อมในการอบรมและสร้างความมั่นใจของวิทยากร (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2551: 72) 2) ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ฐิติชัย รักบำรุง (2558: 26) 3) ช่วยให้ผู้เข้าอบรมมีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายจากการจัดระบบการเรียนรู้ของชุดฝึกอบรมและลดเวลาการเตรียมการฝึกอบรม (นิพนธ์ ศุขปริดี. 2537: 152)

1.2 การพัฒนาตนตามแนวไตรสิกขา

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) และคณะ (2557: 327-328) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาตนตามแนวไตรสิกขา ว่าเป็นการพัฒนาอบรม กาย ศีล จิต และปัญญา ขณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2557: 170) ให้ความหมายของการพัฒนาตนตามแนวไตรสิกขาว่าเป็นแนวปฏิบัติการเพื่อพัฒนามนุษย์ ด้วยหลักภาวะ 4 ได้แก่ กายภาวะ เป็นการมีสัมพันธ์ทางกายภาพ ศีลภาวะ เป็นความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับเพื่อนมนุษย์ในสังคม จิตภาวะ เป็นการทำให้จิตใจเจริญขึ้น งอกงามขึ้น ในความดีงาม และปัญญาภาวะ เป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ จนเข้าถึงอิสรภาพ

หลักภาวะ 4 เป็นแนวปฏิบัติพัฒนาตนที่ส่งผลให้บุคคลเป็นคนดีของสังคม ที่เน้น 1) การฝึกอบรมพัฒนาความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในทางที่เกื้อกูลกัน ด้วยการพูด การฟังด้วยสติและปัญญา รู้จักคุณค่าความพอเพียง ไม่หลงยึดติดในสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดอกุศล 2) การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข มีการใช้วาจา กิริยามารยาท และประกอบอาชีพที่ไม่เบียดเบียนใคร หรือไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม มีแต่การให้และช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมให้ดี

งาม 3) การได้ฝึกอบรมพัฒนาจิตใจให้เบิกบาน แจ่มใส ร่าเริง เป็นสุข มีคุณธรรม เช่น มีน้ำใจ มีเมตตา มีความกตัญญูทวาที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสติ สมาธิ และแก้ไขปัญห และดับทุกข์ด้วยตนเองได้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแล้ว เห็นว่า การพัฒนาตนตามแนวไตรสิกขา เน้นการพัฒนาตนให้เป็นคนดีของสังคม สอดคล้องกับการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ อันเป็นตัวแปรสำคัญที่มุ่งศึกษาในครั้งนี้ จึงได้มุ่งที่จะสร้างชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา

1.3 หลักการและกระบวนการกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2522: 14) ให้ความหมายธรรมชาติของกลุ่ม (Nature of Group) หมายถึง การรวมตัวของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อทำงานร่วมกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสำคัญในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน ทิศนา แคมมณี (2552: 143-144) ให้ความหมายของกระบวนการกลุ่มว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีการดำเนินงานร่วมกัน โดยมีผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มต่างทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม และมีกระบวนการทำงานที่ดี เพื่อนำกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางสังคม และขยายขอบเขตการเรียนรู้ให้กว้างขึ้น และทองฟู ศิริวงศ์ (2554: 124) ให้ความหมายของกลุ่มว่าหมายถึงบุคคลสองคนหรือมากกว่า ทำงานร่วมกันและพึ่งพาซึ่งกันและกัน แบ่งปันเป้าหมายและมีการสื่อสารระหว่างกันในระยะเวลาดหนึ่ง บุคคลเหล่านี้มารวมกันเพื่อทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มุ่งหวังเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรกำหนด มีการอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกันเพื่อให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด คาร์ทไรท์ และ แซนเดอร์ (Cartwright and Zander, 1968: 46-48) ให้ความหมายกลุ่มว่า สมาชิกกลุ่มต้องมีการปฏิสัมพันธ์บ่อยๆ กำหนดตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่ม มีการรวมกลุ่มตามความสนใจของตน มีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ และมีการรับรู้ความสามัคคีภายในกลุ่ม แอนเดรช (Andrzej, 1991: 164) ให้ความหมายว่า กลุ่มด้านจิตวิทยา คือจำนวนคนผู้ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และตระหนักถึงคนอื่น และรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

จะเห็นว่าหลักการของกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม โดยเน้น ความเชื่อในการเคารพ ให้เกียรติ ยอมรับบทบาท ร่วมรับผิดชอบและรับชอบด้วยกัน ผลสำเร็จของงานกลุ่มอาศัยความสามารถของสมาชิกทุกคน และภาวะผู้นำ มีการสื่อสารโดยทั่วถึง มีความชัดเจนทุกคน

พลพจน์ เขาวีวัฒน์/ พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ (เฉลิมงาน)/ เรียม ศรีทอง

หลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วม ทางกาย อารมณ์ ความคิด และสังคม เพื่อให้งานสำเร็จ จาก ทิศนา แชมมณี (2552: 119–121)

กล่าวโดยสรุป กระบวนการกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาเพื่อดำเนินงานหรือกิจกรรมร่วมกัน มีการปรับตัวให้เกียรติและยอมรับซึ่งกันและกัน ร่วมกันทำงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ภายในกลุ่มประกอบด้วยผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกัน โดยที่สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และประเมินผล ภายใต้การปฏิสัมพันธ์กันทั้งด้านร่างกาย ความคิด อารมณ์ และสังคม และมีส่วนร่วมรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกัน ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าการพัฒนาชุดฝึกอบรมตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มุ่งเน้นศึกษาหาวิธีการสร้างชุดฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของกลุ่มพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่อาศัยความสัมพันธ์อันดีงามของหมู่คณะร่วมเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สำเร็จได้ด้วยพลังกลุ่ม จึงได้บูรณาการกิจกรรมการฝึกอบรมด้วยอาศัยหลักการและกระบวนการกลุ่มด้วย

จากการศึกษาการพัฒนาชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาที่ประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาชุดฝึกอบรม การพัฒนาตนตามแนวไตรสิกขา หลักการและกระบวนการกลุ่ม สรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา หมายถึง สื่อประสมที่สร้างและพัฒนาขึ้นตามกระบวนการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ โดยบูรณาการสาระสำคัญตามแนวพุทธจิตวิทยาที่เน้นไตรสิกขา ใช้หลักการกระบวนการกลุ่ม ชุดฝึกอบรมประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ สาระสำคัญของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม โครงสร้างกิจกรรมการฝึกอบรม กำหนดการจัดกิจกรรม และการประเมินผลการฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดสมุทรปราการนี้ ได้รับการรับรองเห็นชอบจากคณะผู้เชี่ยวชาญในการประชุมสนทนากลุ่ม

2. พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ อันมีจิตลักษณะหลายประการ และเป็นสาเหตุของพฤติกรรม คนดี คนเก่ง และมีความสุขของคนไทย ซึ่งได้เสนอแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมทำความดีขึ้นอยู่กับสาเหตุทั้งภายใน

และภายนอก สาเหตุภายใน หมายถึง ลักษณะทางจิตใจต่างๆ เช่น การเห็นแก่ส่วนรวม การมุ่งอนาคต และความสามารถควบคุมตนเอง ความเชื่อว่าทำความดีจะนำไปสู่ผลดี รวมทั้งลักษณะทางใจอื่นๆ คือ ความพอใจ เห็นด้วยกับความดี ความซื่อสัตย์ การเคารพระเบียบ กฎหมาย ความสามัคคี สาเหตุภายนอกตัวบุคคล หมายถึง คนรอบข้าง กฎระเบียบ สังคม วัฒนธรรม และสถานการณ์ในขณะที่บุคคลประสบอยู่ รวมทั้งบรรยากาศทางสังคม และวัฒนธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ออนไลน์: 2560) นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543: 53–54) ได้เสนอแนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์ และด้านจิตวิทยาว่า จิตสาธารณะเป็นเรื่องของพฤติกรรม ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเกิดพฤติกรรม 2 ประการ ได้แก่ สาเหตุภายนอกตัวบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสาเหตุในตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ การรับรู้ต่างๆ และบุคลิกภาพของประทีป จินฉัตร (2557: 46)

สำหรับแนวทางปลูกจิตสำนึกจิตสาธารณะของมูลนิธิพุทธรณีจี้ไต้หวัน พระเดิมแท้ ชาวหินฟ้าและคณะ (2550: 23–25) ได้กล่าวถึงมูลนิธิพุทธรณีจี้ไต้หวัน (The Buddhist Compassion Relief Tzu Chi Foundation) ว่าเป็นชุมชนชาวพุทธมหายาน นิกายสุขาวดี ก่อตั้งโดยภิกษุณีธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน (Venerable Dhama Cheng Yen) เมื่อ พ.ศ.2509 ที่เมือง ฮวาเหลียน (Hualien) ก่อตั้งด้วยหลักการ “ช่วยคนจน สอนคนมี” เพราะคนจนขาดปัจจัย ส่วนคนรวยขาดอาหารใจ และปัจจุบันปรับเป็น “สอนคนรวย ช่วยคนจน” เพราะปัจจุบันคนรวยมีปัญหา จึงต้องสอนคนรวยควบคู่ไปกับการช่วยคนจน มีการดำเนินภารกิจ 8 ประการ คือ ภารกิจการกุศล ภารกิจการรักษาพยาบาล ภารกิจด้านการศึกษา ภารกิจด้านมนุษยธรรม-จริยศิลป์ ภารกิจการบรรเทาทุกข์ระหว่างประเทศ ภารกิจด้านการบริจาคไช้กระดูก ภารกิจด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และภารกิจด้านอาสาสมัครชุมชน เกิดความใกล้ชิดสมานสามัคคีของผู้คนในชุมชนใช้หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา Compassion) เป็นการช่วยอย่างไร้พรหมแดน ไร้ขีดจำกัด ด้านชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม ช่วยเหลือผู้ยากไร้ทั่วโลก กรุณา (Kindness) เป็นการช่วยด้านสุขภาพ ความเจ็บป่วย สร้างโรงพยาบาล เป็นกิจกรรมรักษาพยาบาลด้วยหัวใจ มนุษย์ถือผู้ป่วยเป็นอาจารย์ มุทิตา (Joyful) คือ การยินดีช่วยอย่างมีความสุข ให้การศึกษา สร้างสถานศึกษาต้นแบบที่เพียบพร้อมทั้งคุณธรรมและคุณภาพ มีเป้าหมายให้ชาวฉือจี้เข้าถึงหลักธรรม 3 ข้อ ความรู้สำนึกคุณผู้อื่น เคารพยกย่องให้เกียรติผู้อื่น รักเพื่อนมนุษย์ และอุเบกขา (Unselfish Giving) เป็นการให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ลงทุนทำสื่อสีขาวหลายชนิด สอนคุณธรรมแก่คนทุกระดับอย่างประณีต กระตุ้นมวลมนุษย์ให้เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส เปลี่ยนปัญหาเป็นปัญญา ไม่คำนึงถึงผลตอบแทน เชื่อมมั่นในบุญนิยามว่า “ยิ่งให้ไป ยิ่งได้มา” หลักธรรมตามแนวพุทธจิตวิทยาเกี่ยวกับจิตสาธารณะ แนวคิดและความเชื่อทางพระพุทธศาสนา หรือพุทธจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสำคัญในการเอื้อเพื่อให้บุคคลมีจิตสาธารณะ

พลพจน์ เชาว์วิวัฒน์/ พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ (เฉลิมงาน)/ เรียม ศรีทอง

ด้านแรงจูงใจภายใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), (2551: 142-143) เรื่อง พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา รวมทั้งพฤติกรรมทำให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล และการลงมือทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีปัจจัยสำคัญตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ มีองค์ประกอบย่อย 2 ประการ คือ จิตลักษณะด้านจิตสาธารณะ และทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ ซึ่งได้นำ หลักธรรมพรหมวิหาร 4 กับหลักสังคหวัตถุ 4 และสังเคราะห์ความสัมพันธ์เป็นตัวแปรย่อย คือ การอ่อนน้อมถ่อมตน ความรับผิดชอบ การให้และเสียสละ และการรู้รักสามัคคี ดังนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ จึงหมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่ประกอบด้วยจิตลักษณะด้านจิตสาธารณะและทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะโดยมีความตระหนักรู้ มีความรู้สึก มีความเชื่อในการทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและโลก รวมทั้งมีความสามารถในการประเมินสถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหา จัดการภารกิจในการป้องกันรักษาสาธารณสุขสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติที่บุคคลใช้ร่วมกันให้ยั่งยืนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ภายใต้พฤติกรรมการอ่อนน้อมถ่อมตน ความรับผิดชอบ การให้และเสียสละ และการรู้รักสามัคคี พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยที่วัดได้จากการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีการวิจัย

ตารางที่ 1 การพัฒนาชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดสมุทรปราการ มีการเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและแสดงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบสำคัญและผลลัพธ์

วัตถุประสงค์	แนวคิดพุทธจิตวิทยา ประกอบกิจกรรม การกลุ่ม	ชื่อกิจกรรม การฝึกอบรม	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง
1. สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างบุคคล 2. ใช้ชีวิตที่มีคุณค่า 3. ฝึกงานการทำความดีร่วมกัน	<p style="text-align: center;">↑</p> ภาพนา 4 - ภายภาพนา - สีสภาพนา - จิตภาพนา - ปัญญาภาพนา - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - ร่วมทำงานเป็นทีม <p style="text-align: center;">↓</p>	กิจกรรมที่ 1 ร่วมตั้งปณิธานและ วัฒนธรรมอันดีงาม	การอ่อนน้อมถ่อมตน การให้และเสียสละ การรู้จักสามัคคี
1. ตระหนักรู้โลกต้องการคนมีจิตสาธารณะ 2. ฝึกบทบาทตามหน้าที่ผู้ช่วยพิทักษ์โลก		กิจกรรมที่ 2 โลกต้องการผู้มีจิต สาธารณะ	การรู้จักสามัคคี ความรับผิดชอบ การให้และเสียสละ
1. ฝึกบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม 2. สะอาดใจด้วยการจัดการความสะอาด ภายนอก 3. ร่วมมือด้วยรักและสามัคคี		กิจกรรมที่ 3 ปันน้ำใจสำนึกคุณ	การให้และเสียสละ ความรับผิดชอบ การอ่อนน้อมถ่อมตน การรู้จักสามัคคี
1. ตระหนักคุณค่าพลังงาน 2. ร่วมมือใช้พลังงานอย่างถ่อม 3. ฝึกใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า		กิจกรรมที่ 4 ใส่ใจก่อนใช้พลังงาน	ความรับผิดชอบ การรู้จักสามัคคี การให้และเสียสละ
1. ตระหนักรู้ขยะสิ้นโลก 2. ร่วมหาวิธีจัดการขยะ 3. ฝึกจัดการขยะอย่างถูกต้อง ปลอดภัย และ มีคุณภาพ		กิจกรรมที่ 5 ร่วมมือมันลดโลกร้อน	ความรับผิดชอบ การรู้จักสามัคคี การให้และเสียสละ
1. มอบรักและปรารถนาดี 2. การเป็นผู้ให้ที่ดี 3. ฝึกทักษะการดูแลและช่วยเหลือเพื่อน มนุษย์		กิจกรรมที่ 6 สองมือกับหนึ่งใจก้าวไป แบ่งปันรัก	ความรับผิดชอบ การให้และเสียสละ การอ่อนน้อมถ่อมตน การรู้จักสามัคคี
1. ร่วมสร้างพื้นที่สีเขียว 2. ดำรงชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง 3. ร่วมปลูกป่าชุมชน		กิจกรรมที่ 7 เกษตรตามรอยพ่อ มุ่งสานต่อให้ยั่งยืน	ความรับผิดชอบ การให้และเสียสละ การรู้จักสามัคคี
1. ทบทวนการปฏิบัติตนในการทำความดี 2. อยู่อย่างวิถีไตรสิกขาของขรราวาส		กิจกรรมที่ 8 น้อมจิตวางใจ	ความสงบทางจิตใจ การอ่อนน้อมถ่อมตน
1. เสริมสมรรถภาพทางจิตให้สงบและตื่นรู้ 2. ส่งเสริมสุขภาพกายให้แข็งแรง		กิจกรรมที่ 9 พัฒนาจิต พัฒนากาย	สงบทางจิตใจและตื่น รู้ เพิ่มความแข็งแรงของ ร่างกาย
เสริมคุณธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และเมตตา กรุณา		กิจกรรมที่ 10 แลกเปลี่ยนความคิด แบ่งปันประสบการณ์ และอำลา	กตัญญูรู้คุณ เมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์

พลพจน์ เชาว์วิวัฒน์/ พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ (เฉลิมงาน)/ เรียม ศรีทอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

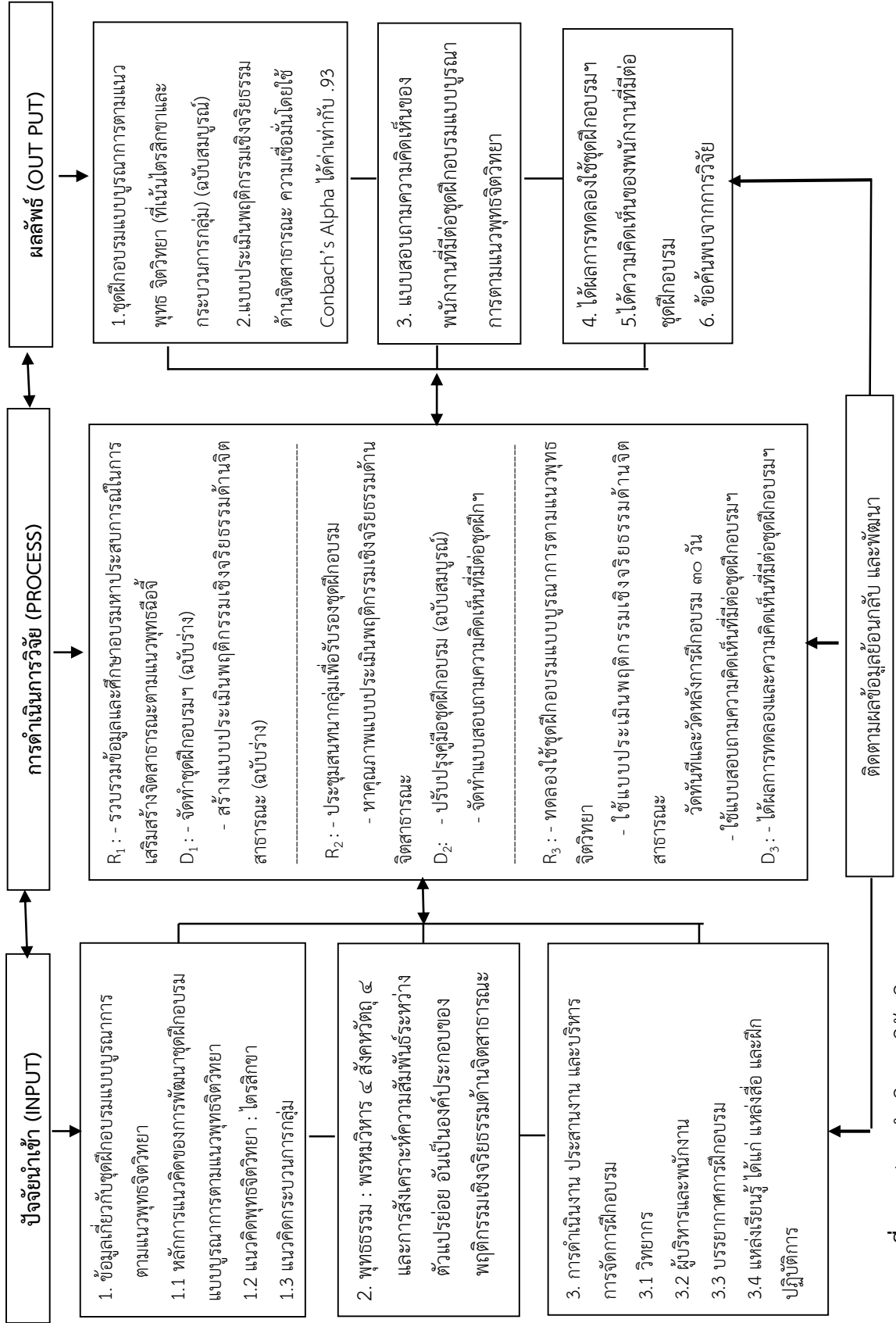
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลต่างๆ จากปัจจัยนำเข้านำมาบูรณาการสร้างชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและร่างชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสำหรับพนักงานวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังตารางที่ 1 จัดทำและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ประเด็นการประชุมสนทนากลุ่ม แบบบันทึกผลการประชุมสนทนากลุ่ม จัดทำแบบประเมินพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อชุดฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและตัวแทนพนักงานองค์กรวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) นักวิชาการด้านการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะและการประเมินผล นักวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน นักวิชาการด้านการฝึกอบรม และอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิจัย หากคุณภาพแบบประเมินฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวชี้วัด หาความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดย Cronbach's Alpha ได้ค่าเท่ากับ .93 รวมทั้งทดลองใช้ชุดฝึกอบรมก่อนทดลองจริงกับพนักงานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา ประชากร เป็นพนักงานชายและหญิง 80 คน ได้สุ่มอย่างง่ายจากที่สมัครใจเข้าร่วมจำนวน 40 คน และสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน รวมทั้งศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมฯ

วิธีการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

การทำกิจกรรมวิจัย



ภาพที่ 3 สรุปการทำกิจกรรมวิจัยเชิงระบบ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ได้ชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา โดยใช้หลักการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะที่บูรณาการไตรสิกขากับหลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่มที่เน้นการมีส่วนร่วมทางกาย ทางอารมณ์ ทางความคิดและทางสังคม ภายใต้กระบวนการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ 5 ขั้นตอน และใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สำคัญ ประกอบด้วยบรรยากาศ แหล่งเรียนรู้ ตัวแบบของผู้มีจิตสาธารณะ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดสาระสำคัญ ชุดฝึกอบรมนี้ ประกอบด้วย 10 กิจกรรม เพิ่มผลการพิจารณาของสนทนากลุ่มแล้วจึงสรุปว่าได้ 10 กิจกรรม โดยความเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้เวลาการฝึกอบรม 49 ชั่วโมง รวม 5 วัน

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงาน SMEs ที่เข้าฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม และวัดหลังการฝึกอบรม 30 วัน ผลการศึกษาปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะภาพรวม วัดก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมฯ ของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	n	\bar{x}	S.D.	t	df	sig.
ก่อนการฝึกอบรม	20	4.55	.58			
หลังการฝึกอบรม	20	5.12	.46	-6.38	19	.000*

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านของพนักงาน SMEs หลังการฝึกอบรม (\bar{x} =5.12) มีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยวัดก่อนการฝึกอบรม (\bar{x} =4.55) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมวัดหลังการฝึกอบรม

หลังการฝึกอบรม	n	\bar{x}	S.D.	t	df	sig.
กลุ่มทดลอง	20	5.12	.46			
กลุ่มควบคุม	20	4.35	.38	5.71	38	.000*

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะภาพรวมของพนักงาน SMEs กลุ่มทดลอง (\bar{x} =5.12) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (\bar{x} =4.35) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะภาพรวมของพนักงาน SMEs ระหว่างวัดหลังการฝึกอบรมทันทีกับวัดหลังการฝึกอบรม 30 วัน

กลุ่มทดลอง	n	\bar{x}	S.D.	t	df	sig.
วัดหลังการอบรมทันที	20	5.12	.46	2.07	19	.052
วัดติดตามผล 30 วัน	20	4.97	.47			

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงาน SMEs กลุ่มทดลอง วัดหลังการฝึกอบรมทันที (\bar{x} =5.12) กับวัดหลังการฝึกอบรม 30 วัน (\bar{x} =4.97) ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของพนักงานกลุ่มทดลองที่มีต่อชุดฝึกอบรมฯ จำนวน 20 คน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาการฝึกอบรมของพนักงาน SMEs กลุ่มทดลอง (n = 20)

รายการ	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
๑. เป็นเรื่องที่สำคัญต่อทุกคน	4.90	.30	มากที่สุด
๒. ได้ประโยชน์จากการฝึกอบรม	4.65	.48	มากที่สุด
๓. เป็นเรื่องที่ควรเผยแพร่ไปยังผู้เกี่ยวข้อง	4.80	.41	มากที่สุด
รวมเกี่ยวกับเนื้อหาการฝึกอบรม	4.78	.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยตามความคิดเห็นของพนักงาน SMEs เกี่ยวกับเนื้อหาการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.78

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรม
ของพนักงาน SMEs กลุ่มทดลอง (n = 20)

รายการ	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
1. สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	4.40	.59	มาก
2. กิจกรรมน่าสนใจ	4.70	.57	มากที่สุด
3. วิธีการสื่อสารเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน	4.70	.47	มากที่สุด
4. บรรยากาศการฝึกอบรมน่าเรียนรู้	4.90	.30	มากที่สุด
รวมเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรม	4.67	.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยตามความคิดเห็นของพนักงาน SMEs เกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.67

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาและการบริการ
ของพนักงาน SMEs กลุ่มทดลอง (n = 20)

รายการ	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
๑. เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมเหมาะสม	4.35	.87	มาก
๒. การแนะนำ-ชี้แจง มีความชัดเจน	4.65	.48	มากที่สุด
๓. อาหารและน้ำดื่มมีความเหมาะสม	4.95	.22	มากที่สุด
รวมเกี่ยวกับระยะเวลาและการบริการ	4.65	.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า ความคิดเห็นของพนักงาน SMEs เกี่ยวกับระยะเวลาและการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.65

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น ได้รับความเห็นชอบจากคณะผู้เชี่ยวชาญทั้ง 19 คน รวม 7 ประเด็น มีความเห็นชอบว่าเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 94.73-100 ทั้งนี้ เนื่องมาจากชุดฝึกอบรมฯ ใช้หลักการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะที่บูรณาการไตรสิกขา กับหลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่ม สอดคล้องกับ ไตรสิกขาเป็นข้อปฏิบัติในการฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาของบุคคลให้ดังงาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553: 107) อันเป็นลักษณะเบื้องต้น

ที่จำเป็นของผู้ที่มีจิตสาธารณะ จำเป็นต้องทำงานร่วมกันเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือส่วนรวม ความสำเร็จของงานเกิดจากความรู้จักสามัคคี คือการร่วมมือร่วมใจ ร่วมความคิดและร่วมอุดมการณ์ อันเป็นหลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ จึงต้องอาศัยการบูรณาการร่วมด้วยหลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่มดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบกิจกรรมให้บุคคลเรียนรู้ในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ผู้วิจัยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นปฏิบัติการรวม 5 ขั้นตอน ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้อบรมได้สัมผัสประสบการณ์จริงทางกาย สัมผัสความรู้สึกทางอารมณ์ ความคิดและสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ดี เป็นที่ยอมรับและเห็นชอบร่วมกันว่าหลักการที่ใช้ในการพัฒนาชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสม ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มีประสิทธิผลในการกำหนดสาระสำคัญในการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะบรรยากาศ แหล่งเรียนรู้ ตัวแบบ ผู้ที่มีจิตสาธารณะ และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ช่วยให้ผู้เข้าฝึกอบรมเกิดการตระหนักรู้ และสำนึกจิตสาธารณะดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภวรรณ เล็กวิไล และ เรียม ศรีทอง (2559: 89-90) เรื่องการใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย สาระสำคัญในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดหาแหล่งเรียนรู้ วิทยาการเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

นอกจากนั้น ในประเด็นของการใช้สื่อที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาใช้ประกอบการเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อที่ช่วยให้เกิดความสะเทือนใจ ประทับใจ และความเข้าใจง่าย ซึ่งการประเมินผลการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ใช้ทั้งการทั้งประเมินผลย่อย คือการประเมินตนเอง และการประเมินผลรวม ซึ่งช่วยสะท้อนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะได้ตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน

อนึ่ง ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีที่ส่งเสริมให้มีระบบการทำงานเป็นทีมเพื่อให้ทุกคนศึกษาและทำงานร่วมกัน มีความรัก ความเอื้ออาทรกัน และเพื่อแผ่ออกไปให้กว้างไกลมากขึ้น โดยเน้นย้ำการรักษาศีล 5 และเพิ่มการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ที่มีผลต่อสังคมในวงกว้าง และเน้นการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การทำงานด้านจิตสาธารณะย่อมต้องใช้เวลาในการฝึกฝนอบรมอย่างต่อเนื่อง จึงกำหนดเวลาในการฝึกอบรมถึง 5 วัน รวม 49 ชั่วโมง ซึ่งแม้ผู้เข้าฝึกอบรมจะอดอัดใจในตอนแรกที่ต้องใช้เวลาฝึกอบรมหลายวัน แต่เมื่อได้เข้ามารับการฝึกอบรมแล้ว เกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่าของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการใช้ชีวิตที่มีคุณค่าในการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม จึงเห็นความสำคัญและยอมรับการใช้เวลาในการพัฒนาพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงานที่เข้ารับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบบูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา ระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงานกลุ่มทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ในตารางที่ 2) สอดคล้องกับผลการศึกษาที่เน้นปัจจัยแวดล้อมการเสริมสร้างจิตสาธารณะทั้งสถานที่ ตัวแบบที่ดี รวมทั้ง การเรียนรู้การเสริมสร้างจิตสาธารณะ (อ้อมใจ วงษ์มณฑา, 2553: 1070-124 ; ศุภวรรณ เล็กวิไล, 2557: บทคัดย่อ ; ศุภวรรณ เล็กวิไล และเรียม ศรีทอง, 2559: 89-90) ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นการปฏิบัติการจริง ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนเจตคติต่อการปฏิบัติที่ดี ส่งเสริมพฤติกรรมจากการเป็นผู้รับกลายเป็นผู้ให้ การฝึกปฏิบัติตนและเห็นตัวแบบที่ดีของผู้มีจิตสาธารณะ ช่วยให้เห็นคุณค่าของการรับผิดชอบสังคมส่วนรวม และความเมตตา กรุณาเอื้อเพื่อต่อกันได้ดี

3. ผลจากการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงานกลุ่มทดลอง สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของกลุ่มควบคุม มีความสอดคล้องกับชุดฝึกอบรมฯ ที่ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการฝึกปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ และได้นำมาเป็นหลักสำคัญในการฝึกอบรม ประกอบด้วย การส่งเสริม การตระหนักรู้คุณค่าของความเมตตา กรุณา เอื้อเพื่อต่อกัน ความรักอย่างจริงจัง การมีค่านิยมในการใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมได้อบรมบ่มเพาะ กล่อมเกลานิสสัยการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่กันในการอบรม ชุดฝึกอบรมแต่ละกิจกรรมเน้นการตระหนักรู้คุณค่าของการพัฒนาตน ฝึกการเป็นผู้มีจิตสาธารณะในภารกิจชีวิตทุกด้านเป็นไปตามแนวคิด หลักการสำคัญ ของการพัฒนาตนตามแนวไตรสิกขาและคุณธรรมด้านจิตสาธารณะ

4. ภายหลังจากการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองที่วัดทันที กับที่วัดหลังการฝึกอบรม 30 วัน มีค่าไม่แตกต่างกัน แสดงว่ามีความคงทนของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของพนักงานอยู่ในช่วงนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา เทียมทิพร, ธนยพร ชินคชบาล, จันทร์ณี กฤติบวร และประยูทธ เรืองเทพ (2559: 104) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะในภาพรวม ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะพนักงานผู้ได้รับการฝึกอบรมมีความใส่ใจในการฝึกอบรมจนเข้าใจ เห็นด้วย ยอมรับว่าเรื่องจิตสาธารณะเป็นเรื่องที่ดี มีคุณค่าทำให้เกิดความรัก ความเอื้ออาทร เกิดความสามัคคี และส่งเสริม

ความรับผิดชอบของทุกคนที่มีต่อส่วนรวม พิจารณาได้จาก ความร่วมมือ และการให้ความสนใจใน ขณะที่ฝึกอบรม อันเนื่องมาจากชุดฝึกอบรม ประกอบด้วยกิจกรรมที่ให้ประโยชน์นำไปใช้พัฒนาตน และชีวิตได้ โดยเฉพาะสื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งแปลกใหม่ที่พนักงานไม่เคยได้รับรู้มาก่อน และจากการ ประเมินจากความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมแต่ละเรื่องอยู่ในเกณฑ์มากถึงมากที่สุด รวมทั้งการแสดง ความคิดเห็นจากการสอบถามเพิ่มเติมภายหลังที่ผู้วิจัยได้สนใจติดตามผลเยี่ยมเยียนสร้างสัมพันธ์อัน ดีต่อพนักงาน ที่สำคัญที่สุดคือ การตระหนักรู้คุณค่าของการฝึกอบรมของพนักงานเองขณะฝึกอบรม ทั้ง 10 กิจกรรม ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี สะท้อนให้ได้คิดว่า การสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นมีชีวิตที่มีคุณค่า รวมทั้งอีกประการหนึ่งคือ บรรยากาศการฝึกอบรมที่มีความเป็นกันเอง มีความ จริงใจ และความห่วงใย ส่งเสริมให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมฝึกพัฒนาอย่างเต็ม ใจ

5. ผลการศึกษาความคิดเห็นของพนักงานที่เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแบบ บูรณาการตามแนวพุทธจิตวิทยา ในทุกประเด็นทั้งด้านเนื้อหาการฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม ระยะเวลาและการบริการ หรือบริหารจัดการ พนักงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เป็นเพราะในกระบวนการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักการที่ถูกต้อง และเหมาะสม ผู้วิจัยได้ ดำเนินการวิเคราะห์ ทั้งเนื้อหา กำหนดความคิดรวบยอด วางแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้กระบวนการรู้แบบปฏิบัติการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และ ได้จัดหาสื่อที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายใกล้กับชีวิต โดยเฉพาะได้อ้างอิงสื่อสีขาวที่ ทันสมัยของมูลนิธิพุทธธ่อจีใต้หวั่นในประเทศไทยมาใช้ประกอบการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานหรือองค์กรทั้งหลาย ต้องมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Corporate Social Responsibility: CSR) อยู่แล้ว งานการเสริมสร้างจิตสาธารณะเป็นพื้นฐานและเป็น กิจกรรมที่เหมาะสมกับ CSR ที่องค์กรมีนโยบายไว้ชัดเจน มิใช่ทำเพื่อสาธารณะเท่านั้น แต่เป็น กระบวนการ พัฒนาคุณธรรมของมนุษย์ที่แท้จริง

2) หน่วยงานควรมีนโยบายพัฒนาผู้บริหารให้เป็นตัวแบบของผู้ที่มีจิตสาธารณะที่ดี ต่อพนักงานให้ได้ก่อน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) จากวิจัย ผู้วิจัยได้พบข้อสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้าอบรม และบุคลากร เช่น ยอมรับว่าเห็นความสำคัญของการนำความรู้เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับจิตลักษณะไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงส่วนรวมและสิ่งแวดล้อม จึงเห็นว่าการเสริมสร้างจิตลักษณะมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลทุกวัย ทั้งก่อนเรียนจนถึงวัยทำงาน

2) จากการใช้ชุดฝึกอบรมที่บูรณาการพุทธจิตวิทยา ช่วยให้ผู้เข้าอบรมตระหนักรู้การพัฒนาคุณธรรมโดยเน้นพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 โดยเห็นความสำคัญของการพัฒนาจิตใจ ฉะนั้น ในการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะต้องเน้นการพัฒนาจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ

3) จากการวิจัยพบว่าผู้เข้าอบรมสามารถเข้าใจ ยอมรับค่านิยมการมีชีวิตที่มีคุณค่า และเป็นคนดีด้วยการเปลี่ยนแปลงนิสัย การพัฒนาพฤติกรรมใดๆ ก็ตามควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการฝึกที่เหมาะสม

3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัย เรื่องการเสริมสร้างจิตสาธารณะด้วยวิธีการอื่น เช่น วิธีการพัฒนาแบบร่วมมือกับชุมชน

2) ควรศึกษาวิจัย เรื่องการเสริมสร้างจิตสาธารณะในองค์กร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นทั้งผู้บริหารในแต่ละระดับขององค์กร

3) ควรศึกษาวิจัย เรื่องการเสริมสร้างจิตสาธารณะในสถานศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษา

รายการอ้างอิง

คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2522). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: แสงรุ่งการพิมพ์.

จินตนา เทียมทิพร, ธัญพร ชินคชบาล, จันทรีณี กฤติบวร และประยูทธ เรืองเทพ. (2559). *การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการมีจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย*. รายงานการวิจัย, คณะศึกษาศาสตร์: สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกรุงเทพ.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลชัย. (2551). *คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 72 วันที่สืบค้นข้อมูล 10 มกราคม 2561. เข้าถึงได้จาก ird.stou.ac.th/dbresearch/tcheckC.php?fid=34

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ: การวิจัยและพัฒนาบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองฟู ศิริวงศ์. (2555). *พฤติกรรมองค์การ (Organization Behavior)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.
- ทีศนา แคมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์. (2555). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับอาสาชวยกาชาด*. (ปริญญาคุชฎบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ประทีป จินฉี. (2557). *การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพุทธศาสนา*. (ปริญญาคุชฎบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).
- _____. (2558). *การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา*. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 21(1), 112–113.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 (2543, 17 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. 117 (ตอนที่ 9ก), 12-13.
- พระเดิมแท้ ชาวหินฟ้า และคณะ. (2550). *รายงานการศึกษาแนวทางการปลูกจิตสำนึกคุณธรรมผ่านระบบการศึกษา : กรณีศึกษามูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวัน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *ธรรมะ 4 เกลอ พุทธวิธีชนะความทุกข์*. กรุงเทพฯ: เพชรประกาย.
- _____. (ม.ม.ป.). *วิธีแก้ปัญหาชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 16, กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง จำกัด.
- _____. (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- _____. (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 27, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิพิธจารุธรรม, พระครูสุมนธรรมธาดา, เกื้อ ชัยภูมิ และภูวเดช สิ้นทับศาล. (2557). *แนวทางการอนุรักษ์ป่าด้วยคำสอนพุทธศาสนาเถรวาท*. รายงานการวิจัย, วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พลพจน์ เขาวีวัฒน์/ พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ (เฉลิมงาน)/ เรียม ศรีทอง

พิมพ์ก พชรพิชญ์. (2557). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการทำงานเป็นทีม*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

เรียม ศรีทอง และคณะ. (2553) *มนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

วิจิต สงวนไกรพงษ์. (2557). *พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท*.

(ดุขฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณีบัณฑิต, สาขาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

ศุภวรรณ เล็กวิไล และเรียม ศรีทอง. (2559). *การพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้กลุ่มพื้นฐานวิชาชีพครู : กรณีศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาครู*.

รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ศุภวรรณ เล็กวิไล. (2557). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจ*

พอเพียงสำหรับนักศึกษาครู. รายงานการวิจัย, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

สุเทพ หุ่นสวัสดิ์. (2540). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิค*. ดุขฎิณีพนธ์การศึกษาดุขฎิณีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. (2541). *หลักการศีกษาของพระพุทธเจ้า*

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลา*

นครินทร์. รายงานการวิจัย, สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.

Cartwright, Dorwin & Zander, Alvin, (1968). *Group Dynamic: Research and Theory*.

New York: Harper & Row, 46,48.

Huczynsky, Andrzej. (1991). *Organization behavior*. Prentice Hall Internation (UK) Ltd,

164.